

فهرست مطالب با لینک های فعال

۲	فصل اول: بیت المال
۵	فصل دوم: اقتصادی
۱۱	فصل سوم: اداری
۱۷	فصل چهارم: اخلاقی
۱۹	فصل پنجم: خدماتی
۲۰	فصل ششم: عبادی
۲۲	فصل هفتم: هدیه
۲۲	فصل هشتم: حق الناس
۲۵	فصل نهم: خرید و فروش

مسائلی را که انسان غالباً به آن ها احتیاج دارد واجب است یاد بگیرد.
امام خمینی (قدس سره) - توضیح المسائل مسأله ۱۱ صفحه ی ۳۹

مقدمه

با عنایت خداوند تعالی و توجهات حضرت بقیة الله الاعظم (ارواحنا لمقدمه الفداء) براساس مسئولیت و مأموریتی که به دفتر ارائه ی خط مشی های مکتبی و تأیید شرعی ضوابط و مقررات داده شده است، برآن است، پرسش های شرعی سازمانی که مبتلا به همکاران محترم وزارت دفاع و پیش.ن.م می باشد را در موضوع های مختلف گرد آوری کرده و بر پایه ی فتاوی ای مرجع عالیقدر امام خمینی (رحمه الله علیه) و حضرت آیت الله العظمی امام خامنه ای (مدظله العالی) ارائه نماید.

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

کتابچه جلد سوم که در پیش رو دارید ، گرد آمده از پرسش های سازمانی دریافت شده از سراسر وزارت دفاع و پش.ن.م در موضوع های گوناگون و پاسخ های آنها جهت بهره برداری لازم ارائه می گردد .

در پایان ، از همه عزیزانی که در گرد آوری و تنظیم این مجموعه ما را یاری نموده اند ، تقدیر و تشکر نموده و از پیشنهادها و نظرهای اصلاحی و تکمیلی گرامیان استقبال می گردد .

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

دفتر ارائه ی خط مشی های مکتبی و تأیید شرعی ضوابط و مقررات

بهمن ماه ۱۳۹۲

فصل اول: بیت المال

۱- اگر کسی که برای بیت المال خرید می نماید هنگام پرداخت ، چک را مانداری خود را به فروشنده تحویل دهد و پول نقد یا چک روز بیت المال را به حساب شخصی خود واریز نماید جایز است یا خلاف ضوابط قانونی اقدام نموده است ؟

ج- تصرف شخصی مسئول خرید در اموال دولتی بدون اذن مجوز شرعی در حکم غصب بوده و مواجبه ضمان می باشد .

(مستفاد از جواب های ش ۱۹۶۵ و ۱۹۶۴ اجوبه)

۲- اگر در حین انجام وظیفه توسط کارمند متعهد و مسئول که مشغول رفع خرابی از یک سامانه متعلق به دولت است خسارتی بر یک قسمت از دستگاه وارد شود و قسمتی از آن بسوزد ، با توجه به اینکه کاملاً مشخص و محرز است که کارمند مدعی خود را نموده و هیچ گونه غرض و اهمال کاری در بین نبوده است ، آیا خسارت آن به عهده کارمند است یا خیر؟

ج- اگر خسارت را او بر دستگاه وارد کرده باشد ضامن نیست ، ولی اگر او خسارت زده ضامن است و باید عوض مال را به بیت المال برگرداند .

(استفتای امام ج ۲ صفحه ۵۴۹)

۳- آیا می شود در قبال مطالبات قانونی خواهان مطالبات خود از اموال غیر منقول مانند تلفن ، نوشت افزار و امثال آن استفاده شخصی کرد؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- جایز نیست اموال دولتی را که به عنوان امانت در اختیار و تحت تصرف او هستند به قصد تقاص برای خود بردارد، در نتیجه اگر مال یا حقی از دولت طلب دارد و می خواهد آن را بگیرد برای اثبات و مطالبه آن باید از راه های قانونی اقدام نماید. (مستفاد از

ج ۱۹۶۶ اجوبه)

۴- مبلغی معادل دو ماه حقوق ماهانهام را بر اثر اشتباه از حسابدار دریافت کردم و مسؤل مؤسسه را هم مطلع نمودم، ولی مبلغ اضافی را برنگرداندم و در حال حاضر حدود چهار سال از آن می گذرد، با توجه به اینکه جزء بودجه مالی سالانه مؤسسه ها دولتی است، چگونه می توانم آن مبلغ را به حساب مؤسسه برگردانم؟

ج- اشتباه حسابدار مجوز قانونی برای دریافت مبلغی بیشتر از مقدار مورد استحقاق نیست و واجب است مبلغ اضافی را به آن مؤسسه برگردانید هرچند جزء بودجه سال قبل آن باشد. (مستفاد از اجوبه ۱۹۵۸)

۵- چنانچه فردی مبالغی از بیت المال تحت عنوان تنخواه نقدی به ضرورت شغل سازمانی که دارد در اختیار داشته باشد و برای رعایت حسن حفظ بیت المال آن را در حساب شخصی فعال قبلی خود واریز کند و از این حساب امورات شخصی و سازمانی در حال انجام باشد و هدیه ای از طرف بانک به این حساب تعلق گیرد، خواهشمنداست رهنمون فرمایید تکلیف شرعی این هدیه چگونه است؟

ج- چون امتیازات حساب فوق به دلیل مبالغی از بیت المال بوده است هدیه باید به بیت المال تعلق گیرد.

(مستفاد از اجوبه ۱۹۶۵ و ۱۹۴۷)

۶- اگر کسی در منزل جنب شود و غسلش را در محل کار انجام دهد حکمش چیست؟

ج- اگر با اذن کسی که از نظر شرعی و قانونی حق اذن دارد باشد اشکال ندارد. ولی اگر بدون اذن باشد ضامن است و باید جبران خسارت نماید. (مستفاد از س ۱۹۶۶ اجوبه)

۷- برخی از کارکنان که به مأموریت می روند در محل مأموریت در مورد ایاب وذهاب و انتخاب مواد غذایی و ... سهل انگارانه برخورد می کنند و چون هزینه ها از طرف یگان اعزام کننده پرداخت می شود دقت کافی در رعایت هزینه بیت المال ندارند، حکم این موارد چیست؟

ج- اگر از اموال بیت المال استفاده غیر متعارف شود و یا بدون اذن کسی که حق اذن دارد بیشتر از مقدار متعارف استفاده نمایند و در هزینه ها دقت کافی نکنند، ضامن آن هستند و باید عین آن و اگر تلف شده عوض آن را بدهند. (مستفاد از ج ۱۹۵۶ اجوبه)

۸- حکم سود دریافتی بابت واریز پول بیت المال به حساب بانکی شخصی خود چیست؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

- ج- با فرض سوال استفاده و تصرف در بیت المال شرعاً جایز نیست ، و باید به بیت المال عودت داده شود . (مستفاد از ج ۱۹۶۲ اجوبه)
- ۹- پانچ کارت ساعت زنی افراد غیر(در نبود ایشان) برای پانچ کننده و کسی که برایش پانچ شده چه حکمی دارد؟ تکلیف مبلغ دریافتی در قبال آن چیست؟
- ج- کسی حق ندارد بر خلاف قوانین و مقررات عمل نماید و در صورت ارتکاب خلاف ضامن آن مقدار تخلف است مگر اینکه این عمل با اذن مسئولی که حق اذن دارد انجام شود.
(مستفاد از سؤال های ۱۹۸۵ و ۱۹۵۶ اجوبه)
- ۱۰- هزینه نمودن بودجه در محلی غیر از آن ، چه حکمی دارد ؟ به طور مثال بودجه ای مصوب گردیده که ماشین آلات صنعتی وارد گردد لیکن در امر ساختمان سازی هزینه شده است ؟
- ج- مصرف نمودن اموال دولتی در غیر مواردی که اجازه داده شده ، در حکم غضب است و موجب ضمان می باشد ، مگر اینکه با اجازه قانونی مقام مسئول بالاتر صورت بگیرد.
(مستفاد از س ش ۱۱۰۴/۱۲۴/۰۱/۴۰ مورخ ۹۰/۱۱/۱۵ استفتاءات دفتر)
- ۱۱- ستاد کل نیروهای مسلح ورزش کردن کارکنان در ارگان های نظامی به صورت نیم ساعت در هر روز را ابلاغ نموده است لیکن در محل ما این امکان فراهم نیست آیا به جای آن می توان از امکانات دیگری مانند استخر یا باشگاه ورزشی در ساعات اداری(به میزان ساعات ورزش در هفته) استفاده نمود؟
- ج- استفاده از امکانات دولتی در ساعات رسمی کار به مقدار متعارفی که نیاز است و با اذن کسی که از نظر شرعی و قانونی حق اذن دارد بدون اشکال است. (مستفاد از س ۱۹۵۶ اجوبه)
- ۱۲- به لحاظ ضرورت و احتیاج آیا صحیح است که مبلغی از وجه بیت المال در اختیار را صرف آموزش شخصی کرد و سپس عودت داد ؟
- ج- مصرف نمودن اموال دولتی در غیر مواردی که اجازه داده شده در حکم غضب است و موجب ضمان می باشد ، مگر آنکه با اجازه قانونی مقام مسئول بالاتر صورت بگیرد .
(مستفاد از س ۱۹۶۶ اجوبه)
- ۱۳- آیا کارمندی می تواند بعد از ساعت زدن کارت اداره و بدون گرفتن مرخصی دنبال کار شخصی برود یا خیر؟
- ج- اذام به انجام کارهای شخصی در اثناء کار در محل کار ، تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوط است . (مستفاد از س ۱۹۷۲ اجوبه)

فصل دوم: اقتصادی

۱۴- اخیرا برابر اطلاعات رسیده فروشگاه های اتکا سراسر کشور با افزایش قیمت کالاهای که در آنجا دارند ضمن افزایش قیمت کالاهای جدید حتی قیمت کالاهای قدیمی را نیز تغییر داده و کالاهای قدیمی را به فروش می رساند که بعضا حتی قیمت کالاهای قبلی روی کالا ثبت شده اما به قیمت بالاتری یافته جدید محاسبه شده و اغلبا موجب اعتراض خریداران نیز می گردد . خواهشمند است کلامی فرمایید نظریه شرعی و قانونی در خصوص این موضوع اعلام گردد ؟

ج- طبق ضوابط و مقررات باید عمل شود و در عین حال اگر از طرف دولت قیمتی برای آنها تعیین نشده باشد، فروش آنها به قیمت بالاتر فعلی اشکالی ندارد .
(مستفاد از ج ۱۹۸۰ اجوبه)

۱۵- از خرداد ماه سال ۱۳۹۱ (و تا پیش از این) مقرر گردید حقوق و مزایای کارکنان رسمی و پیمانی از طریق مؤسسه مالی و اعتباری کوثر پرداخت شود که در آن جایی که این مؤسسه قابلیت انتقال به طرح شبکه بانکی (شبا) را ندارد افرای ملزم به انتقال وجوه به حساب های بانک سپه خود هستند. این الزام در حالی است که مؤسسه کوثر هر گونه انتقال وجوه را به کسر مبلغ ۵۰۰۰ ریال انجام می دهد. حال این سؤال مطرح است که آیا این کسر مبلغ بدون رضایت کارکنان از نظر شرعی جایز است یا خیر؟

ج- اگر تغییر و نحوه ی پرداخت حقوق جزء ضوابط و قوانین اداری باشد و یا به وکالت شما از اول این اختیار را داده باشید صورت گیرد مانعی ندارد و نیز مبلغ کسری هم جزء شرایط بانک باشد بلامانع است و الا این گونه تصرف ها وجه شرعی ندارد و باید با اجازه شما انجام شود.

(مستفاد از استفتای ش ۹۷۹۴ - ۸۹/۹/۱۳)

۱۶- تأخیر در پروژه های مسکونی که به اضافه دریافت توسط پیمانکار منجر می گردد از نظر شرعی چه حکمی دارد ؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- در صورت تمامیت معامله، طبق شرایط مقرر در ضمن عقد نافذ است و باید عمل شود.

(مستفاد از س ۷۱ بخش شرط ضمن بیع ص ۱۰۰ استفتائات امام (ره) ج ۲)

۱۷- مبالغ یارانه همسر و فرزند و نیز وجوهی که در فیش حقوقی تحت عنوان حق همسر و اولاد

پرداخت می شود آیا شوهر و پدر، مالک شرعی و قانونی آن محسوب می شود یا خیر؟

ج- ملاک در این امور ضوابط و مقررات است و تصرف به عنوان مالکیت دلیل مالکیت است، اگر حق

همسر و اولاد جزء ردیف های حقوقی قرار گرفته و در تحت استیلای کارمند باشد، محکوم به ملکیت

و متعلق به کارمند است و به طور طبیعی حق تصرف دارد.

(مستفاد از مسئله ۱ تصرف به عنوان مالکیت کتاب: قانون مدنی و فتاوی امام خمینی (ره) ص ۶۵)

۱۸- من وکیل یکی از شرکت ها هستم و در برابر پولی که به عنوان اجرت به من می دهند، اعمالی

مانند تبلیغات و خدمات پس از فروش و شرکت در نمایشگاه های بین المللی و مانند اینها را انجام

می دهم، پولی که از شرکت دریافت می کنم چه حکمی دارد؟

ج- گرفتن اجرت وکالت در برابر انجام کارهای مربوط به آن، در صورتی که از اعمال مباح باشند،

اشکال ندارد. (مستفاد از اجوبه ۱۸۰۳)

۱۹- آیا دادن مبلغ پول قبل از معامله به فروشنده به منظور نگهداری جنس برای خرید تا زمانی که

معامله صورت پذیرد صحیح است و این کار برای هریک از خریدار و فروشنده چه الزامی می آورد؟

ج- مانعی ندارد. ولی مجرد قصد بیع معامله و یا دادن بیعانه بیع محسوب نمی شود و برای تحقق آن

کافی نیست و صرف بیعانه دادن حقی و الزامی را ایجاد نمی کند.

(مستفاد از س ۱۴۷۳ اجوبه)

۲۰- خرید و فروشی که چک در ازای اجناس و کالا داده می شود چه حکمی دارد؟

ج- چک به منزله پول نقد نیست و تحقق اداء قیمت با دادن آن به فروشنده متوقف بر این است که در

عرف قبض چک، قبض مبلغ آن محسوب شود و این با تفاوت موارد و اشخاص تفاوت پیدا می کند.

(مستفاد از س ۱۹۵۱ اجوبه)

۲۱- گاهی مجبوریم با بهائیان معامله کنیم؛ حکم مسأله را بفرمایید؟ (خرید و فروش یا حتی مباحثات

علمی)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- همه پیروان فرقه گمراه بهائیت محکوم به نجاست هستند . همه مؤمنین باید با حيله ها و مفاصد فرقه گمراه بهائیت مقابله نموده و از انحراف و پیوستن دیگران به آن جلوگیری کنند . و از هر گونه معاشرت با این فرقه ضاله مصلّه باید اجتناب نمایند .

(مستفاد از س ۳۲۸، ۳۲۹ و ۳۳۰ اجوبه و ۱۴۵۹۵۹ استفتاءات)

۲۲- چنانچه دولت هزینه تحصیل کارمند را بپردازد آیا این حق را دارد که بگوید نمی توانی از دانش و مهارت خود در جای دیگری استفاده کنی ؟ آیا مالک دانش و مهارت او می شود یا خیر ؟
ج- چنانچه ضمن قرارداد شرط عدم اشتغال در جای دیگر شده باشد ، شرط مذکور نافذ و لازم الوفاء است . (س ۴۸ شرط ضمن بیع ص ۸۸ استفتاءات امام (ره) ج ۲)

۲۳- حدود ۱۵ سال است که بخشی از حقوق من به صندوق پس انداز واریز می شود و دولت مقداری هم سود آن را به حساب واریز می کند. بعد از پایان خدمت که همه پس انداز را دریافت می کنیم ، آیا خمس دارد یا تنها آن مقداری که خودمان واریز کرده ایم ، خمس دارد؟
ج- بخشی از حقوق که پس انداز می شود به همراه سود حاصل از آن در سال وصول، خمس دارد . (مستفاد از س ۸۹۶ اجوبه)

۲۴- اگر بدهکار از پرداخت بدهی خود امتناع ورزد و در نتیجه طلبکار برای دریافت مبلغ چک بر علیه او به دادگاه شکایت کند و بر اثر آن مجبور شود علاوه بر اصل قرض، مالیات اجرای حکم را هم به دولت بپردازد، آیا شرعاً وام دهنده مسئول آن است؟
ج- اگر بدهکاری که در پرداخت بدهی خود کوتاهی می کند، ملزم به پرداخت مالیات اجرای حکم به دولت باشد، چیزی در این رابطه برعهده وام دهنده نیست. (اجوبه ۱۷۵۹)

۲۵- خریدن وام مسکن از کسانی که وام به آنان تعلق می گیرد و یا اوراق بهادار، چه حکمی دارد و آیا مجاز می باشد؟

ج- اگر از طرف بانک ها و مؤسسه ها اعتباری، واگذاری امتیاز اخذ تسهیلات به دیگری منعی نداشته باشد ، اشکال ندارد و نیز خرید و فروش اوراق بهادار مانعی ندارد . (مستفاد از استفتاء شماره ی ۱۴۴۵۹۷ استفتاءات توسط نمایندگی ولی فقیه در سپاه)

۲۶- دریافت دیر کرد ها از سوی بانک ها چه حکمی دارد ؟

ج- اگر وام قرض نباشد و در ضمن عقد دیرکرد به دلیل تخلف شرط شده باشد اشکال ندارد . (۱۷۳۹۵ استفتاءات)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

- ۲۷- لطفاً مصادیق تحویل مال شبهه ناک در کار صنایع دفاع را برشمرد ، چه کار هایی از نظر سازمانی هم مکروه هستند به صورت مثال و نمونه هم باشد ممنون می شوم؟
- ج- مال شبهه ناک: به طور مثال ، کوتاهی در وظیفه اداری ، اعمالی که مخالف مقررات دولت اسلامی باشد ، خرید و فروش اجناسی که دولت اسلامی ممنوع اعلام کرده ، و ساخت در فروش اجناس به قیمت گران تر از نرخ دولتی.
- کارهای مکروه: تکدی گری ، سیگار کشیدن در محل کار و
(مستفاد از سؤالهای ۱۳۴، ۱۲۸، ۱۴۸، ۱۳۷، ۱۰۴، ۱۲۴، استفتاءات امام جلد ۲)
- ۲۸- شرایط اعلام شده از بنیاد تعاون راجع به خرید اتومبیل با سود اعلام بانکی چگونه است ؟
- ج- خرید اتومبیل با شرایط بانک که معمولاً با مشارکت انجام می شود و سپس بانک حق الشرکه خود را به صورت اقساطی طبق محاسبه فروش نسبه انجام می دهد مانعی ندارد .
(مستفاد از س ۱۹۱۳ اجوبه)
- ۲۹- آیا واریز حقوق وزارتی از موسسه کوثر به لحاظ اینکه ماهانه ۲۰٪ سود روزشمار می دهد از نظر شرعی این عمل ربا نمی باشد ؟
- ج- چنانچه حقوق شما توسط موسسه با عنوان وکالت در سرمایه گذاری به کارگیری شود ربا نیست و شرعاً گرفتن سود علی الحساب اشکال ندارد .
(مستفاد از س ۱۹۱۴ اجوبه)
- ۳۰- معمولاً قسمت مالی پول بعضی از شرکت های طرف تجاری را پرداخت نمی کنند و در بیشتر مواقع وعده پرداخت را دروغ می گویند و بارها سوگند می خورند که پرداخت می شود ولی هر بار پرداخت نمی کند این همه دروغ یا عدم صداقت و راستگویی متوجه چه کسی است و حکم آن چیست ؟
- ج- وعده دادن به دروغ توسط شخص دروغ گو جایز نیست به ویژه برای مدیران نظام که چهره اسلام را مخدوش می کند و این عمل ، ناپسند و غیر مجاز می باشد.
(مستفاد از س ۵ بخش دروغ ص ۶۱۷ استفتاءات حضرت امام (ره) و ج ۱۶۱۱ اجوبه)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

- ۳۱- با توجه به اختلاف نظر مراجع عظام تقلید در مورد مبطل بودن فرو بردن تمام سر به زیر آب آیا درآمد حاصل از استخرها در ماه رمضان مشروع است؟
- ج- این کار در صورتی که مخالف مقررات دولت اسلامی در ماه رمضان نباشد، به صرف احتمال انجام آن عمل فی نفسه اشکال ندارد.
- (مستفاد از جواب های ۱۵۲۱ و ۱۵۲۵ اجوبه)
- ۳۲- رشوه دادن جهت تسریع در کار به پیمانکار یا افراد مرتبط کاری به بهانه هدیه چه حکمی دارد؟
- ج- جایز نیست به پیمانکار و افراد مرتبط کاری در برابر انجام کاری که طبق قرارداد مشخص شده است توسط طرف مقابل چیزی داده شود چون این کار مستلزم فساد است و توهم اضطرار و یا تسریع مجوز انجام این کار نیست. (مستفاد از ج ۱۲۴۲ اجوبه و ش ۱/۴۱/۱۱۲۴/۱۱۰۴ مورخ ۹۰/۱۱/۱۵ استفتاءات)
- ۳۳- تأخیر در پروژه های مسکونی که به اضافه دریافت توسط پیمانکار منجر می گردد، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟
- ج- طبق قرارداد فی ما بین عمل می شود و اگر معامله تمام شده و ضمن عقد، شرط خیار و ترقی قیمت نشده باشد حق دریافت اضافی ندارد.
- (مستفاد از س ۹۷ معاملات از استفتاءات امام ج ۲)
- ۳۴- برخی کارکنان علیرغم اینکه در بخش اداری و ستادی مشغول به کار می باشند لیکن از مزایای مشاغل سختی کار در کارخانه بهره مند می شوند به گونه ای که تا مبلغ ۱۵۰ هزار تومان سختی کار دریافت می کنند مازاد دریافتی این دست از کارمندان از نظر شرعی چه حکمی دارد؟ و ضمانت شرعی زیان وارده به کارکنانی که در کارخانه کار می کنند لیکن از مزایای شغل بهره مند نمی شوند به عهده چه کسی است؟
- ج- ملاک در این گونه امور قانون و مقررات مربوط می باشد و اگر بر خلاف قوانین و احکام شرع مقدس عمل شود تصرفات، حکم غصب را خواهد داشت و موجب ضمان است. (مستفاد از استفتاءات ش ۹۷۹۴-۸۹/۹/۱۲ و جواب ۱۹۶۶ اجوبه)

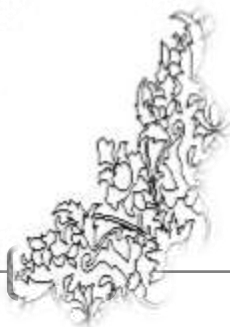
پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

۳۵- برخی از بانک ها دریافت وام را با سود ۱۴ یا ۱۵ درصد اعلام می کنند، اما هنگام مراجعه بیان می دارند که علاوه بر ۱۴ یا ۱۵ درصد سود دریافتی، یک چهارم مبلغ وام نیز تا پایان تسویه حساب باید نزد بانک مربوطه باقی بماند، حکم مسئله چیست؟

ج- پول هایی که بانک ها میبپردازند غالباً وام (قرض) نیست ، بلکه تحت عنوان یکی از عقود اسلامی از قبیل جعاله ، مشارکت ، مضاربه و امثال آن می باشد بنابر این اگر در ضمن عقد شرط شود که بانک در صورتی وام می دهد که یک چهارم آن را به عنوان قرض نزد خودش نگه دارد معامله صحیح است اما بر اساس سوال مذکور این معامله وجه شرعی ندارد و عقد از اساس باطل است. (مستفاد از استفتای ۱۱۰۴/۱/۱۲۴/۰۱/۳۳)

۳۶- آیا جایز است فردی کسی را که مجوز قانونی وکالت در دادگاه ها را ندارد برای پیگیری یک پرونده حقوقی یا جزائی در دادگاه وکیل کند؟ با توجه به اینکه کسانی که دارای پروانه وکالت از دادگستری هستند ، باید شرایط و ضوابط خاصی را داشته باشند تا بتوانند برای وکالت اجرت بگیرند ، آیا کسانی که فاقد این مجوز هستند ، در برابر پیگیری دعاوی موکلین در دادگاه ها استحقاق دریافت اجرت را دارند؟

ج- وکالت فی نفسه در اموری که قابل توکیل و نیابت هستند از نظر شرعی اشکال ندارد و پیگیری دعاوی در دادگاه ها از آن جمله است، تعیین اجرت هم بستگی به توافق دو طرف دارد، ولی اگر وکالت برای پیگیری پرونده های حقوقی یا جزایی که نیازمند مراجعه به اداره ها رسمی و محاکم قضایی است ، از نظر قانونی احتیاج به مجوز رسمی داشته باشد، وکیل کردن و قبول وکالت شخصی که این مجوز را ندارد جایز نیست، و در هر صورت اگر فردی که فاقد مجوز رسمی است بنا به درخواست دیگری اقدام به انجام کاری کند که اجرت دارد، اجرت المثل کارش بر عهده آن شخص است.(مستفاد از اجوبه ۱۸۱۲)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

فصل سوم: اداری

۳۷- در بعضی از اداره ها دستگاه حضور و غیاب را به صورتی تنظیم نموده اند که سه ظهر بخوابد در هنگام خروج ساعت ۵:۴۰ دقیقه به بعد ساعت خروج را ۱۶ ثبت می کند و بدین دلیل از حقوق اضافه کار درج می گردد. آیا این اضافه کار از لحاظ شرعی درست است؟

ج- ثبت گزارش های غیر واقعی و دریافت پول در برابر ساعات اضافه ای که کاری در آنها انجام نشده جایز نیست ولی قانونی و مجرب بوده باشد که به مسئول اجازه دهد تا زمانی به اضافه کاری کارکنان این اضافه نماید مانعی ندارد (مستفاد از قسمت اخیر ج ۱۹۷ اجوبه)

۳۸- دست کارگری در کارخانه ای دستگاه رفته و قطع شده، آیا کارفرما ضامن است یا خیر؟
ج- اگر خود کارگر مقصر باشد، کارفرما ضامن نیست.

۳۹- حکم شرعی فردی که بلا اختیار از محل کار برداشته می بایست در محل کار بماند، تا ۵۰ ساعت را کامل کند (حلال و حرام تر پرداختی ها) چه می باشد؟

ج- اگر نظر مسئول مربوطه به حضور باشد و توجه به این معنی حضور را ضرورت بداند دریافت اضافه کاری در این صورت مانعی ندارد .
(مستفاد از استفتاء شماره ۱۲۳۶۸)

۴۰- در برخی از یگان های وزارت خودرو دولتی در اختیار نبوده و مقرر گردیده از آژانس در مأموریت های درون و برون سازمانی استفاده گردد. آیا می شود فرد مأمور از خودروی شخصی به جای آژانس استفاده و در قبال آن هزینه آژانس با وجه پایین تر از تعرفه دریافت نماید؟
ج- اگر این اقدام با اذن کسی که از نظر شرعی و قانونی حق اذن دارد و طبق ضوابط و مقررات صورت پذیرد اشکال ندارد . ولی با این فرض باید در برابر انجام این مأموریت از مرخصی شخصی استفاده نماید.

(مستفاد از ج ۱۹۶۹ اجوبه)

۴۱- آیا دریافت حقوق ماهانه برای اقامه نماز جماعت و راهنمایی و ارشاد دینی در نهادها و اداره های دولتی جایز است؟

ج- گرفتن اجرت در برابر رفت و آمد یا ارائه خدماتی که انجام آنها بر مکلف واجب نیست، اشکال ندارد. (مستفاد از ج ۱۱۱۳ اجوبه)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

۴۲- برخی از سازمان های زیر مجموعه وزارت بدون حضور فیزیکی بعد از ساعت اداری در پایان ماه مبلغی را به عنوان سرانه همراه با کارانه به عنوان اضافه کاری دریافت می نمایند در صورتی که در محل کار حضور ندارند لطفاً حکم شرعی آن را بفرمایید؟

ج- نوشتن گزارش های غیر واقعی و دریافت پول در قبال آن جایز نیست اما اگر با اجازه شخصی که حق چنین ادنی داردو طبق ضوابط ومقررات آن مجموعه صورت پذیرد اشکال ندارد .
(مستفاد از ج ۱۹۷۶ اجوبه)

۴۳- چندین سال است که در اداره ی دولتی کار می کردم ، ولی از آنجا که نتوانستم درست و صحیح دینم را ادا کنم و خودم را بدهکار می دانم ، خواستم بدانم آیا می توانم برای ادای دینم در یکی از ارگانها یا مساجد و یا درمانگاه های متعلق به مردم کار کنم یا این که حتماً باید در همان سازمان کار کنم ؟ و یا این که می توانم پول کم کاری را حساب کنم و بپردازم یا نه؟ اگر می شود ، به چه حساب و کجا بپردازم؟

ج- به همان سازمان که مدیون هستید باید ادا نمایید. (مستفاد از استفتای امام ج ۲ ص ۲۸۴)

۴۵- تهدید یا اجبار فرد جهت پاسخ به سؤال ها در مصاحبه از نظر شرعی چه حکمی دارد ؟
ج-جایز نیست.

(مستفاد از استفتائات امام جلد سوم صفحه ۴۵۷)

۴۶- مرز شرعی میان تحقیقات قانونی و تجسس در امور شخصی افراد چیست؟

ج- امر تحقیق ، بررسی قانونی نسبت به کار اداری کارمندان و غیر آنان توسط مأموران رسمی تفحص و تحقیق در چارچوب ضوابط و مقررات قانونی است ولی تجسس ، بررسی اعمال و رفتار خصوصی کارمندان برای کشف اسرار آنان در خارج از حدود و ضوابط قانونی است که جایز نمی باشد.
(مستفاد از اجوبه ۱۳۹۳)

۴۷- شرایط اقرار در مفاسد اخلاقی چگونه است ؟

ج- اقرار باید بدون ارباب و تهدید و شکنجه و فحاشی و بلف زدن باشد .

(مستفاد از استفتائات امام جلد سوم صفحه ۴۵۷)

۴۸- دیدن فیلم و عکس های مستهجن به لحاظ مشاهده و کشف جرم تا چه میزان جایز است؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- دیدن و گوش دادن به آنها توسط مأمورین نظارت، در مقام انجام وظیفه قانونی به مقدار ضرورت اشکال ندارد، ولی باید از قصد لذت و ریبه احتراز کنند و واجب است افرادی که برای نظارت و بررسی گمارده می‌شوند از جهت فکری و روحی زیر نظر و راهنمایی مسئولین باشند. (مستفاد از اجوبه ۱۲۰۲)

۴۹- با توجه به اینکه محقق برای رسیدن به حقیقت (رد یا قبول امری) ناچار به ورود به اسرار شخصی و خانوادگی و سؤال از خطاهای گذشته افراد می‌شود، آیا این روش از نظر شرع جایز است یا خیر؟

ج- مبادرت به امر بررسی و تحقیق قانونی نسبت به کار اداری کارمندان و غیر آنان توسط مأموران رسمی تفحص و تحقیق در چارچوب ضوابط و مقررات قانونی اشکال ندارد ولی تجسس در کار دیگران و یا تحقیق در اعمال و رفتار کارمندان برای کشف اسرار آنان در خارج از حدود و ضوابط قانونی برای آن مأموران هم جایز نیست. (مستفاد از اجوبه ۱۳۹۳)

۵۰- اگر کارگری در غیاب مسئول متخصص متصدی انجام کار او شود و از همین طریق کسب تخصص نماید، آیا جایز است برای گرفتن گواهی کتبی جهت اثبات تخصص خود به مسئولان بالاتر مراجعه کند تا از مزایای آن تخصص استفاده نماید؟

ج- استفاده از مزایای سابقه کار و تخصص و مبادرت به اثبات آن از طریق گرفتن گواهی از مسئولین، تابع مقررات قانونی مربوط است، ولی اگر گواهی، غیر حقیقی و یا بر خلاف ضوابط قانونی باشد، او نباید برای گرفتن آن تلاش کند و همچنین نمی‌تواند از آن استفاده نماید. (اجوبه ۱۹۷۷)

۵۱- آیا سربازانی که قبل از اعزام به خدمت سربازی مرتکب جرایم اخلاقی می‌گردند و محکومیت آن را سپری نموده اند، در حین خدمت که به عقیدتی سیاسی گزارش جرایم اخلاقی ارسال می‌گردد، به لحاظ شرعی آیا مجاز به اطلاع رسانی آن به ع.س محل خدمت سرباز می‌باشیم؟

ج- تجسس در کار دیگران و یا تحقیق در اعمال و رفتار برای کشف اسرار آنان در خارج از حدود و ضوابط قانونی به خصوص اسرار افرادی که محکومیت خود را سپری کرده اند جایز نیست. (مستفاد از اجوبه ۱۳۹۳)

۵۲- دولت جمهوری اسلامی ایران برای هر کالایی که کارخانه تولید می‌کند، نرخ را تعیین نموده که مسئولان کارخانه به همان نرخ در معرض فروش برسانند اما مسئول مذکور همان کالا را در بازار آزاد بدون اطلاع دولت به دو برابر قیمت می‌فروشد و از همان پول حقوق کارگران و کارمندان را می‌پردازد، آیا حقوق کارگران و کارمندان کارخانه حلال است؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- مخالفت با قوانین نظام جمهوری اسلامی جایز نیست اما کارگران و کارمندان کارخانه حقوقشان حلال است.

(مستفاد از اجوبه ۱۹۸۳ واستفتای امام ج ۲ ص ۴۸)

۵۳- نقل کردن مسائل شخصی یا مفاسد اخلاقی فرد به غیر مسئول چه حکمی دارد؟

ج- جایز نیست. (مستفاد از اجوبه ۱۳۹۴)

۵۴- کارما صندوق داری است و به علت کثرت داد و ستد پول ، بعضی روزها مبلغی پول اضافه می آید و گاهی هم کم و کسری دارد؛ کسری را جبران نمی کنیم ولی اضافه را نمی دانیم چه کنیم ؛ البته بعضی از این زیادی ها را به علت نداشتن پول خرد ، از مشتری ها تقاضا می کنیم که حلال کنند و آن ها نیز معمولاً حلال می کنند. علاوه بر این ، گاهی پس از بررسی و جمع بندی حساب های روزانه ، مبلغی زیاد می ماند که معلوم نیست از کجاست... . تقاضا دارم جواب را طوری بفرمایید که هم ما حقی به عنوان صندوق داری نمی گیریم و اختیار اضافات و کسری ها با خودمان است ، تکلیف خود را بدانیم وهم تکلیف آنان که حق صندوقداری می گیرند و اختیار کسری هاو اضافه ها به عهده ی بانک یا مؤسسه است ، روشن شود؟

صندوقدار اگر تعدی و تفریط نکرده و تعهدی نسبت به جبران کسری نسپرده ضامن کسری نیست و تأمین کسری از طرف بانک یا غیر آن اشکال ندارد و زیادی اگر معلوم نباشد از کجا پیدا شده ، در حکم ملک صندوق است و در صورتی که معلوم باشد از صندوق نیست ؛ اگر صاحب آن حلال کرده ، تصرف برای کسی که برایش حلال شده ، اشکال ندارد و اگر صاحب آن حلال نکرده ؛ اگر صاحب آن معلوم است باید به او برگردد و در صورتی که معلوم نباشد ، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهند. (استفتای امام ج ۲ صفحه ۶۱۳)

۵۵- نگهداری حافظه های خارجی و لوح های فشرده ی دریافتی در باره مفاسد اخلاقی چه حکمی دارد؟

ج- بافرض سؤال ،چون این وسایل برای کسی که آن را در اختیار دارد زمینه دریافت برنامه های حرام را کاملاً فراهم می کند و گاهی نگهداری آن مفاسد دیگری را نیز در بر دارد ، نگهداری آن جایز نیست مگر برای کسی که طبق قانون جواز نگهداری آن را به عنوان مدارک مربوط به متخلفان داشته باشد.

(مستفاد از اجوبه ۱۲۱۳)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

۵۶- شخص مطلع از اتهام آقای الف به دلیل ترس یا ضعف امنیت شغلی در اظهارات خود ابراز بی اطلاعی می نماید حکم شرعی آن چیست؟

ج- اگر شرایط امر به معروف و نهی از منکر وجود داشته باشد، باید امر به معروف و نهی از منکر کنند، در غیر این صورت تکلیفی در آن مورد ندارند. همچنین با وجود خوف از ضرر قابل توجه هم تکلیف از آنان ساقط می شود، این حکم در مواردی است که حکومت اسلامی حاکم نباشد. ولی با وجود حکومت اسلامی که اهتمام به اجرای این فریضه الهی دارد، بر کسی که قادر بر امر به معروف و نهی از منکر نیست، واجب است که نهادهای مربوطه را که از طرف حکومت برای این کار اختصاص یافته اند، مطلع نماید و تا کنده شدن ریشه های فاسد که فسادآور هم هستند، موضوع را پیگیری کند.
(مستفاد از اجوبه ۱۰۸۲)

۵۷- شخص به علت مشکلات جسمانی توانایی روزه گرفتن را ندارد بنابراین در اتاقتش که یک نفر هم هست اقدام به روزه خواری می کند، آیا فرد تخلف کرده است؟
ج- در صورتی که از مجوز شرعی روزه خواری خود هم اتاقتی خود را آگاه کند اشکال ندارد.
(مستفاد از اجوبه ۷۵۳)

۵۸- در صورتی که فردی صلاحیت مکتبی خود را در شغل مورد نظر از دست دهد و هم چنان از مزایای قبلی برخوردار باشد، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟
ج- ملاک در این گونه امور ضوابط و مقررات مربوط است و اگر بر خلاف قوانین عمل شود تصرفات حکم غضب را خواهد داشت.
(مستفاد از استفتاء رهبری ۹۷۹۴)

۵۹- معمولاً در فروشگاه ها خانم ها و آقایان صندوق مشترک دارند یعنی خانم ها و آقایان پشت سر هم ایستاده و جنس خریداری شده ی خود را در صندوق ثبت می کنند ، آیا بهتر نیست که صندوق خانم ها و آقایان از هم جدا باشد؟ آیا اگر خانم ها و آقایان در صف به هم بخورند حکم شرعی آن متوجه مدیران نمی باشد؟ حکم آن چیست ؟

ج- رعایت مسائل شرعی و اخلاقی بر همگان واجب است و چنانچه امکان تفکیک باشد سزاوار است برای جلوگیری از ایجاد مفسده اخلاقی این عمل صورت گیرد . (مستفاد از س ۱۳۶۹ اجوبه)

۶۰- شخص کارگری را به اتهامی حبس کرده اند. پس از مدتی بی گناهی او ثابت می شود. آیا مدتی که او را از کار کردن منع کرده اند، ضامن هستند؟ ج- بنابر اظهار و احوط ضامن هستند.

۶۱- آیا عدم رعایت قوانین جمهوری اسلامی حرام است؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- عمل نکردن به قوانین نظام جمهوری اسلامی و عمل بر خلاف آنها جایز نیست. (مستفاد از ج ۱۹۸۵)

۶۲- خرید و فروش ماهواره چه حکمی دارد؟

ج- اگر از این دستگاه برای امور حرام استفاده شود که غالباً همینطور است و یا شما علم داشته باشید که اینک کسی که قصد تهیه آنتن ماهواره‌ای را دارد، برای امور حرام از آن استفاده می‌کند، خرید و فروش و راه‌اندازی آن جایز نیست. (مستفاد از اجوبه ۱۲۱۷)

۶۳- توسط یک شرکت خصوصی همزمان دو پروژه مسکن الف و ب ساخته می‌شود؛ اما این شرکت خصوصی برای شروع به ساخت از کارکنان سازمان مبالغ هنگفتی را دریافت می‌کند و بعد از دریافت این مبالغ صرف پروژه الف می‌نماید و مثلاً یک سال زودتر پروژه الف را نسبت به پروژه ب تحویل می‌دهد. آیا مصرف کردن این مبلغ در پروژه الف موجب ضمانی برای شرکت خصوصی می‌شود که با این عمل موجب ضرر به کارکنان پروژه ب شده است؟

ج- بر فروشنده واجب است به تعهدی که هنگام خرید و فروش نموده، عمل کرده، مبيع را طبق قرار داد به مشتری تحویل دهد و سند آن را به نام او نماید و وجوه دریافتی باید در مصارف مورد نظر پرداخت کنندگان هزینه شود و تغییر مصرف بدون رضایت صاحبان آن جایز نیست و حق ندارد چیزی را بیشتر از آنچه که عقد مبتنی بر آن منعقد شده، مطالبه کند مگر آنکه بنا به درخواست مشتری مبادرت به انجام عملی کند که از نظر عرف دارای ارزش بوده و زائد بر اعمالی باشد که در ضمن عقد بر آن توافق شده است. (مستفاد از اجوبه ۱۵۳۵ و استفتای رهبری ۹۷۹۴)

۶۴- معمولاً در اماکن دولتی هفته ای حداکثر یک ساعت مراسم زیارت عاشورا با صرف صبحانه در نمازخانه برگزار می‌نمایند، حکم شرعی چیست؟

ج- در صورتی که با رعایت مقررات و حقوق مراجعان و با اجازه قانونی مسئول مربوط باشد مانع ندارد. (مستفاد از سوال های ۱۹۷۲ و ۱۹۷۳ اجوبه)

۶۵- برخی مواقع کارکنان به دلیل خستگی مفرط و... با بستن درب اتاق و در محل کار مدتی استراحت نموده و می‌خوابند. این عمل از لحاظ شرعی چه حکمی دارد؟

ج- اقدام به انجام کارهای شخصی در اثنای کار در محل کار تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوطه است. (مستفاد از س ۱۹۷۲ اجوبه)

۶۶- ساعت های حضور قبل از ساعت ورود به صنعت آیا به منزله ساعت های اضافه کاری محسوب می‌شود؟

ج- اگر قانونی وجود داشته باشد که به مسئول مربوط اجازه دهد تا ساعات اضافه کاری کارمندی را تغییر دهد جایز است .
(مستفاد از س ۱۹۷۶ اجوبه)

فصل چهارم: اخلاقی

۶۷- سرقت اطلاعات رایانه ای چه حکمی دارد؟

ج- جایز نیست.

۶۸- استفاده از نام هنرپیشه های مبتذل یا غیر مسلمان برای تبلیغ کالا چه حکمی دارد؟
نوع کالاها جایز است؟ آیا چون تحریم هستیم در حکم مسئله تفاوتی دارد؟

ج- اگر از نظر عرفی این عمل تبلیغ و ترویج فرهنگ غربی باشد اشکال دارد و در خصوص شرایط این کالاها هم باید طبق قانون و مقررات مربوط عمل شود. (مستفاد از س ۱۳۷۳ اجوبه)

۶۹- اگر خانمی به عنوان رابط رجوع به من رجوع کند ولی رعایت ظاهر را نکرده و از حجاب مناسب برخوردار نیست و باید در برخورد کاری که به من مراجعه کرده به او توضیحاتی بدهم تکلیف چیست؟

ج- در صورتی محقق بودن خصوصیات و شرایط امر به معروف و نهی از منکر ضمن انجام تکلیف شرعی و وظیفه واجب اجتماعی به تکلیف و وظیفه اداری مبنی بر توضیحات مناسب عمل نموده و از تضييع حقوق مراجعین جلوگیری نمود.

(مستفاد از جواب های سؤال ۱۹۷۳ اجوبه)

۷۰- وظیفه کارمند در قبال عدم تعهد همکاری به وظیفه خود در محل کار چیست؟

ج- با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر، تکلیف شرعی و وظیفه واجب اجتماعی و انسانی است که به آن عمل نماید. (مستفاد از س ۱۰۶۰ اجوبه)

۷۱- حکم شرعی استفاده از ماهواره یا توجه به اینکه جرم است چیست؟

ج- دستگاه آنتن ماهواره ای از این جهت که صرفاً وسیله ای برای دریافت برنامه های تلویزیونی است که هم برنامه های حلال دارد و هم برنامه های حرام ، حکم آلات مشترک را دارد. لذا خرید و فروش و نگهداری آن برای استفاده در امور حرام ، حرام است و برای استفاده در امور حلال ، جایز است. ولی چون این وسیله برای کسی که آن را در اختیار دارد زمینه دریافت برنامه های حرام را کاملاً فراهم می کند و گاهی نگهداری آن مفاسد دیگری را نیز در بر دارد ، خرید و نگهداری آن جایز نیست مگر برای

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

کسی که به خودش مطمئن است که استفاده حرام از آن نمی کند و بر تهیه و نگهداری آن در خانه اش مفسده ای هم مترتب نمی شود. لکن اگر قانونی در این مورد وجود داشته باشد باید مراعات شود. (مستفاد از اجوبه ۱۲۱۳)

۷۲- اگر احدی از کارکنان در انجام مأموریت سازمانی خود کم کاری، سوءاستفاده از موقعیت و ... شیوه کارش باشد، آیا سایر کارکنان متوجه نوع رفتارش شده باشند می توانند از باب امر به معروف و نهی از منکر به وی تذکر دهند؟

ج- اگر شرایط امر به معروف و نهی از منکر وجود داشته باشد، باید امر به معروف و نهی از منکر کنند، در غیر این صورت می توانند از راه های دیگر به مبادی ذیربط موضوع را منتقل نمایند. (مستفاد از س ۱۸۲ اجوبه)

۷۳- امر معروف و نهی از منکر در فروشگاه آیا با مسئول عقیدتی سیاسی است یا همه اعضاء موظف هستند به این امر مهم دینی عمل نمایند؟

ج- اقدام به فریضه ی امر به معروف و نهی از منکر برای هر کس که شرایط را احراز نماید واجب است.

یادآوری: نسبت به امور اداری و کاری تابع ضوابط و مقرراتی است که طی اصول لازم الرعایه حجاب و عفاف و... ابلاغ شده است. (مستفاد از س ۱۰۶۰ اجوبه)

۷۴- آیا مسئول فروشگاه می تواند کارمندی را به محض رعایت نکردن شئون اسلامی از کار برکنار نماید؟ اگر آن کارمند از لحاظ کاری جزو بهترین کارمندان باشد آیا باید مصلحت فروشگاه در نظر گرفته شود یا رعایت شئون اسلامی؟

ج- اگر از اختیارات مسئول مربوط بوده و جزء مقررات باشد مانعی ندارد و مصلحت فروشگاه رعایت شئون اسلامی است.

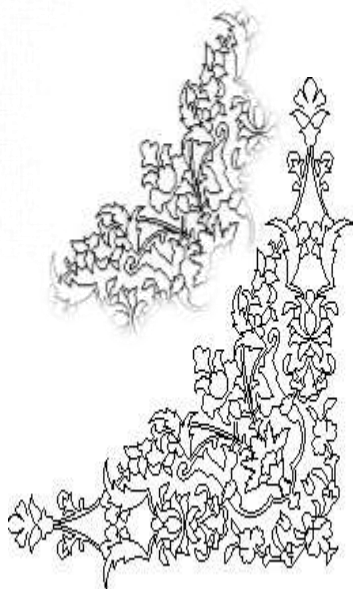
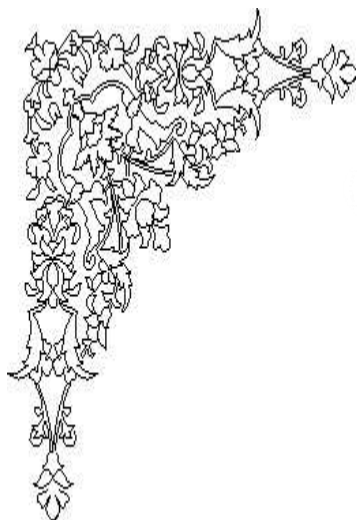
(مستفاد از س ۱۹۸۵ اجوبه)

۷۵- آیا اطلاع دادن افرادی که در صنعت باعث می شوند که افراد به گناه بیافتند شرعاً جایز است یا نه؟ مثلاً کسی که فیلم های مستهجن از طریق بلوتوث را به کارکنان می دهد این کار خبرچینی است یا نه؟

ج- اگر گزارش ها راجع به امور علنی باشد و عنوان تجسس و غیبت بر آنها صدق نکند، اشکال ندارد و بلکه در صورتیکه جزء مقدمات نهی از منکر باشد واجب است.

(مستفاد از س ۱۳۹۰ اجوبه) و (مستفاد از س ۱۲۳۶۸ استفتاءات دفتر)

فصل پنجم: خدماتی

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

۷۶- در برخی شرکت های بیمه در ضمن عقد بیمه عمر قرارداد می نمایند که با دریافت مبلغی ، شخصی را بیمه نمایند چنانچه شرکت های مزبور مدعی سرمایه گذاری در امور بازرگانی و یا بازار بورس باشد و تعهد نماید مبلغی را به عنوان سود قطعی به بیمه پذیر بپردازد (از جمله بیمه کوثر ، ...) آیا پرداخت به این نوع شرکت ها و دریافت مبالغ قطعی بدین شکل وجه شرعی دارد یا خیر ؟

ج- بیمه یک عقد مستقل است . عقد بیمه و شرایط ضمن آن ، در صورتی که مخالف شرع نباشد برای دو طرف لازم الاجراست .

چنانچه سرمایه گذاری طبق عقود شرعی صورت گیرد سود حاصله را تا زمانی که محاسبه دقیق صورت نگرفته ، به طور قطعی نمی شود تعیین کرد ولی به عنوان علی الحساب سود را در قرارداد تعیین کنند مانعی ندارد . (مستفاد از ج ۴۹ در شرط ضمن بیع استفتائات امام ص ۸۹ ج ۲)

۷۷- آیا پس اندازی که در حقوق کارکنان کسر می شود و مدتی مبلغی به عنوان وام پرداخت می شود آیا خمس به پس انداز تعلق می گیرد ، یا به وامی که دریافت نموده؟

ج- اگر مالی را که نزد بانک به ودیعه گذاشته اید از منابع کسب یا حقوق شما باشد و هنگام رسیدن سال خمس گرفتن آن مبلغ از بانک برای شما ممکن باشد واجب است خمس آن در سر سال خمس پرداخت شود. ولی به اصل مبلغ وام خمس تعلق نمی گیرد.

فصل ششم: عبادی

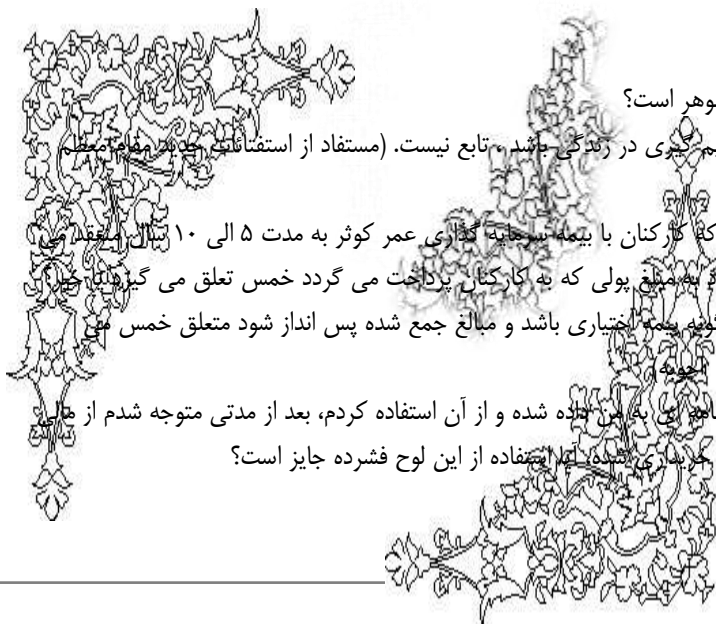
۷۸- آیا وطن زن تابع شوهر است؟

ج- اگر مستقل در تصمیم گیری در زندگی باشد ، تابع نیست. (مستفاد از استفتائات امام محمد باقر رهبری ص ۳۰)

۷۹- آیا به قراردادهایی که کارکنان با بیمه سرحدیه گذاری عمر کوثر به مدت ۵ الی ۱۰ سال انعقاد می نمایند بعد از اتمام قرارداد به مبلغ پولی که به کارکنان پرداخت می گردد خمس تعلق می گیرد یا خیر ؟

ج- در صورتی که این گونه بیمه اختیاری باشد و مبالغ جمع شده پس انداز شود متعلق خمس می باشد. (مستفاد از ج ۸۷۲ ج ۸)

۸۰- یک لوح فشرده برنامه ای به من داده شده و از آن استفاده کردم، بعد از مدتی متوجه شدم از مال من است که خمس آن داده نشده ، آیا می توانم از آن استفاده کنم و این لوح فشرده جایز است؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- اگر یقین پیدا کردید که خمس به آن تعلق گرفته و پرداخت نشده، پرداخت خمس آن واجب است. (مستفاد از ج ۸۵۴ اجوبه)

۸۱- در وقت و ساعت کاری فروشگاه کارمند از جهت شرعی مجاز است کارش را رها کرده و به دنبال عبادت های مستحبی یا دعا..... برود یا خیر؟

ج- اقدام به انجام کارهای شخصی در اثناء کار در محل کار، تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوط است. (مستفاد از س ۱۹۷۲ اجوبه)

۸۲- اگر وقت نماز باشد و کارمندان فروشگاه برای خواندن نماز به نمازخانه بروند در حالی که در همان ساعت ارباب رجوع زیادی در آنجا باشد و آنها راضی به برپایی نماز کارمندان نباشند وظیفه چیست؟

ج- با توجه به اهمیت خاص نمازهای یومیه و تأکید بر اقامه آن در اول وقت و با جماعت، مناسب است روشی اتخاذ گردد که در خلال ساعات کاری نماز واجب در اول و وقت و به طور جماعت در کمترین زمان خوانده شود ولی نباید نماز جماعت در اول وقت بهانه ای برای تأخیر انداختن کارهای ارباب رجوع شود. (مستفاد از س ۱۹۶۸ اجوبه)

۸۳- خواستم بدانم نماز در محل کار که با منزل فاصله زیادی دارد شکسته است یا درست؟ در مواقع دیگر

می دانم که شکسته است اما در محل کار چون هر روز است نمی دانم؟

ج- اگر مسافرت برای کاری که بخاطر آن هر روز سفر می کنید باشد نماز تمام و روزه صحیح است. (مستفاد از ج ۶۴۵ اجوبه)

۸۴- گفتن دروغ مصلحتی به نفع صنعت فی مابین کارکنان و پیمانکار طرف قرارداد صنعت، چه حکمی دارد؟

ج- دروغ از گناهان کبیره است و مصلحت اندیشی موجب رفع حرمت نمی شود. بنابراین جایز نیست. (مستفاد از س ۴ گناهان کبیره ص ۶۱۶ استفتاءات امام (ره) ج ۲)

۸۵- من تا دیر وقت سر کارم هستم، به طوری که ساعت یازده شب به منزل بر می گردم و در هنگام کارم به خاطر کثرت مراجعه کنندگان وقت خواندن نماز مغرب و عشا را ندارم. آیا خواندن نماز مغرب و عشا بعد از ساعت یازده شب صحیح است؟

ج- اگر از نصف شب به تأخیر نیفتد، اشکال ندارد، ولی تلاش کنید که از ساعت یازده شب به تأخیر نیفتد بلکه تا می توانید نماز را در اول وقت آن بخوانید. (اجوبه ۳۴۸)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

فصل هفتم: هدیه

۸۶- قبول هدایا در موقعی که خود کارمند بداند مستحق آن نیست اشکال دارد؟

ج- قبول هر گونه هدیه ای از مراجعه کنندگان به هر عنوانی که باشد برای آنان جایز است و نه فساد و سوء ظن به آنان و تجاریک افراد طمعکار به عمل نکردن به قانون و تضييع حقوق دیگران می شود. (مستفاد از ج ۱۲۴۵ اجوبه)

۸۷- دولت در ایام عید به کارمندان خود اجناسی را به عنوان عیدی داده که مقداری از آن تا سه ماه باقی مانده است. با توجه به اینکه عیدی کارمندان خمس ندارد، ولی چون ما در برابر این اجناس مقداری پول پرداخت کرده ایم، لذا آنچه به ما داده می شود هدیه به معنای دقیق آن نیست، بلکه با قیمت کمتری در برابر عوض داده شده است، آیا خمس آن مقدار از کالا که در برابر آن پول پرداخت شده، باید داده شود؟ یا اینکه باید قیمت واقعی آن در بازار آزاد محاسبه و خمس آن پرداخت شود؟ و چون عیدی است، هیچ گونه خمسی ندارد؟

ج- در فرض مذکور نظر به اینکه قسمتی از اجناس در واقع از سوی دولت مجانی به کارمند داده می شود و در برابر قسمتی پول دریافت می کنند، باین دلیل اگر کالای باقی مانده به نسبت مقداری که پول در برابر آن پرداخت نموده ایم واجب نیست که خمس همین اجناس باقی مانده یا قیمت فعلی آن را بپردازید. (مستفاد از اجوبه ۸۶۳)

فصل هشتم: حق الناس

۸۸- در قراردادهای بیمه بنیاد تعاون و شرکت های وابسته آنان با کارکنان در خصوص پرداخت پروژه مسکونی تنها با وارز و جوه کارکنان و به صورت شفاهی می باشد، آیا این عمل معامله ای است که در ظاهر فاقد قراردادهای مکتوب می باشد و گاهی هم سالیان دراز به دلایل مختلف متوقف می باشد؟ لحاظ شرعی صحیح است و حکم آن چیست؟

ج- مجرد قصد بیع یا توافقی بر آن و یا وعده انجام آن هر چند با نوشتن سند کتبی راجع به آن معامله باشد، بیع محسوب نمی شود و برای تحقق آن هم کافی نیست و شرط هم تا در ضمن عقد و معامله نباشد و یا عقد مبتنی بر آن منعقد نشود اثری ندارد؛ بنابراین تا قرارداد بر وجه صحیح شرعی (اعم از کتبی یا شفاهی) منعقد نشود هیچ یک از دو طرف نسبت به طرف دیگر جهت توافقی و وعده انجام معامله، حقی پیدا نمی کنند. (مستفاد از جواب ۱۴۷۱ اجوبه)

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

۸۹- حکم اموال غیر مجازی که از سربازان که ورود آنها در مراکز نظامی و آموزشی ممنوع می باشد و توسط مسئولان مربوط کشف و ضبط می گردد که در برخی از مواقع صاحب آن مشخص و گاهی نامشخص می باشد به چه صورت می باشد ؟

ج- اگر مالک شرعی معین دارد باید به او برگرداند و اگر او را نمی شناسند و امکان شناسایی نیست و یا شناسایی او محال است ، آنرا از طرف صاحبش با اذن حاکم شرع صدقه بدهند . (مستفاد از ج ۲ بخش مجهول المالک ص ۶۰۸ استفتائات امام (ره) س ۱۶)

۹۰- در صورتی که صندوق دار به طور اشتباهی پول زیادی از مشتری بگیرد و به مشتری دسترسی نداشته باشد مبلغ زیادی را باید چه کند لطفاً بیان احکام شرعی و دینی را بفرمایید؟

ج- در صورت عدم شناسایی و یا عدم دسترسی به مالک آن باید از طرف صاحب پول آن را به اذن حاکم شرع رد مطالب بدهد.

(مستفاد از س ۱۷۶۳ اجوبه)

۹۱- اگر یکی از همکاران و کارکنان فروشگاه شرایط بازنشستگی را ندارند و با پارتی و یا دادن رشوه موفق می شود و حقوق بازنشستگی بگیرد با توجه به این که هیچ کاری در قبال آن انجام نمی دهد حقوقش چه حکمی دارد؟

ج- عمل بر خلاف قانون و مقررات نظام اسلامی جایز نیست و ضمان آور است.

(مستفاد از سؤال های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۷ اجوبه)

۹۲- گاهی برای مأموریت و یاغیر مأموریت به کشورهای غیر مسلمان می رویم ، آیا تصرف بدون اطلاع در اموال دولت غیر اسلامی جایز است ؟

ج- به طور کلی استفاده و تصرف در اموال و املاک دیگران چه مسلمان باشد و چه غیر مسلمان و چه در سرزمین کفر باشد و یا در سرزمین اسلامی شرعاً جایز نیست ، غضب و حرام و موجب ضمان است . (مستفاد از س ۱۹۶۲ اجوبه)

۹۳- بعضی موقع نمونه هایی از کالا توسط شرکت ها و یا توسط کارپرداز به کارخانه داده می شود که گاهی وقت ها این نمونه ها با کالای مورد نظر کارخانه مطابقت نداشته و مورد تأیید نمی باشد در این صورت مالکیت آن کالا که تحویل کارخانه شده با کیست ؟

پرسش و پاسخ های شرعی سازمانی

ج- اگر مالک شرعی دارد و با جستجو می تواند پیدا کنند باید به او داده شود و اگر او را نمی شناسند با ناامید شدن از پیدا شدن او ، آن را با اجازه حاکم شرع از طرف صاحبش به فقیر صدقه دهند .
(مستفاد از س ۱۶ و ۱۷ مجهول المالک استفتاءات امام (ره) ص ۶۰۷ ج ۲)
۹۴- بعضی از کارکنان روزهایی از سال را روزه مستحبی می گیرند و در اثر روزه بازدهی کاری کاهش می یابد، از نظر شرعی چه حکمی دارد ؟
ج- اگر عمل مستحبی موجب تضییع حقوق دیگران نگردد اشکال ندارد و الاً به مقدار حقوق تضییع شده ضامن است . (مستفاد از ج ۱۹۷۳ و ۱۹۵۶ اجوبه)

۹۵- گاهی بخشی از افزایش حقوق کارکنان را پرداخت نمی کنند و یا با تأخیر می پردازند به گونه ای که مبلغ پرداختی ، نیمی یا درصدی از ارزش اول را ندارد و از این روی ، کارکنان متضرر می شوند. آیا این خسارت و ضرر ، برای سازمان ضامن شرعی ندارد و مدیون کارکنان نمی شوند؟ چون برخی افراد ، پول تلفن شخصی و غیره را به همین منظور ، در نظر نگرفته و نمی پردازند.
ج- چنانچه اقدام سازمان در زمان مقرر و طبق ضوابط باشد برای سازمان ضامن شرعی ندارد ولی اگر مسئول مربوط عمداً در اقدام کوتاهی نماید و موجب خسارت گردد ، آن شخص ضامن خواهد بود.
(مستفاد از س شماره ۱۲۴/۰۱/۳۳ مورخ ۹۰/۷/۲۷ استفتاءات دفتر و سؤال های ۸۲ و ۷۱ بخش غصب استفتاءات حضرت امام (ره))

۹۶- پرداخت مال حرام برای ادای دین چه حکمی دارد؟
پاسخ : ادای دین با پرداخت مال دیگری، تحقق پیدا نمی کند و ذمه بدهکار با آن بری نمی شود. (۱۷۶۱ اجوبه)

۹۷- بعضی موقع به خاطر شرایط خاص (همچون دفاع از مرز های کشور و خصوصاً در مانور های نظامی و ...) یگان های نظامی به صورت موقت در املاک اشخاص مستقر می گردند و مالکین آن اراضی نیز رضایتی بر این امر ندارند و نظامیان حاضر نیز از نظر قانونی حق خروج از آن مکان را ندارند. خواهشمند است حکم انجام عبادات ، از جمله اقامه ی نماز در این مکان غصبی را بیان فرمایید.
ج- مسئولان یگان های نظامی و انتظامی مکلفند رضایت صاحبان اراضی و املاک متصرفی یگان را تحصیل نمایند ، و اگر خسارتی هم بر آنان وارد شده جبران کنند . ولی پرسنل یگان ها که نمی توانند از آن مکان خارج شوند ، عبادتشان در آن اراضی اشکال ندارد.
(مستفاد از استفتائات جدید مقام معظم رهبری ص ۱۵۰)

فصل نهم: خرید و فروش

۹۸- اگر مشتری کیفیت جنس را از فروشنده سؤال نماید ولی فروشنده صادقانه و به خاطر اینکه جنس را به فروش برود حقیقت را نگوید آیا از جهت شرعی مسئول است یا خیر؟

ج- اگر از فروشنده سؤال شده او باید تمام چیزهایی را که به واسطه ی آن ها قیمت مال خراب می شود میگوید بگوید اگر چه به همان قیمت یا به کمتر از آن بفروشد. (مستفاد از مسأله ۲۱۳۷ توضیح المسائل ص ۲۴۷ ج دوم)

۹۹- در بسیاری از موارد اجناس فروخته شده را پس نمی گیرند ، اگر آن جنس کیفیت بیان شده نداشته باشد این معامله چه حکمی را پیدا می کند؟

ج- با فرض اینکه این امر از نظر عرف عیب محسوب می شود و موجب ثبوت خیار برای خریدار می شود، لازم است که فروشنده جنس را پس بگیرد.

(مستفاد از س ۱۵۵۲ اجوبه)

۱۰۰- خرید و فروش ماهواره چه حکمی دارد؟

ج- اگر از این دستگاه برای امور حرام استفاده شود که غالباً همین طور است و یا شما علم داشته باشید به اینکه کسی که قصد تهیه این ماهواره را دارد، برای امور حرام از آن استفاده می کند، خرید و

فروش و راه اندازی آن جایز نیست (مستفاد از اجوبه ۱۲۱۷)